

ОВОЛОДІННЯ КУЛЬТУРОЮ ВОКАЛЬНОГО ВИКОНАВСТВА У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

**(Очеретенко П. В., здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Григор'єва В. В., кандидатка педагогічних наук, доцентка)
Бердянський державний педагогічний університет, м. Бердянськ, Україна**

Процес підготовки педагогів-музикантів висуває досить високі вимоги до їх професійних компетенцій, які відповідають сучасному рівню реформування освіти. Зазначені зміни відбуваються за трьома основними напрямками: консолідація у міжнародному освітньому просторі; актуалізація національних освітніх традицій; розвиток художньо-творчого потенціалу здобувачів вищої освіти. Всебічний та глибокий художньо-творчий і культурний розвиток майбутніх педагогів-музикантів багато в чому уособлює і модель музично-педагогічної освіти.

Важливим компонентом вищезазначеного освітнього процесу є формування вокально-виконавської культури майбутніх вчителів музичного мистецтва. Вокальне мистецтво є найдавнішим й багато в чому відображає парадигми художньої культури різних народів. Більшість дослідників вбачають в ньому особливо потужні лікувальні та виховні властивості щодо впливу на особистісні характеристики людини. Саме вокальне виконавство сьогодні приваблює мільйони слухачів своїм тематичним демократизмом та глибиною емоційно-почуттєвого змісту, різноманітною тембральною палітрою та інтерпретаційною експресивністю, драматургічним підтекстом, багатостильністю та поліжанровістю, синкретизмом поетичного та музичного звуку [2].

Вокально-виконавська підготовка здобувачів спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) посідає значне місце у процесі їх професійного становлення. Аналіз наукової літератури свідчить, що вокальне виконавство здобувачів вищої освіти є предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених - Л. Василенко, Р. Лоцман [3], О. Маруфенко, Є. Проворова, Л. Тоцька, С. Юдін, Ю. Штокгаузен.

Вокальна культура як творча категорія народжується у процесі освіти та музичного виховання потенційного педагога-музиканта. Вокальне мистецтво у практиці виконавського становлення фахівця можна розглядати у широкому та вузькому аспектах. У широкому – це «здатність голосу висловлювати музичні думки» [1], у вузькому – здатність особистості здійснювати потенційно-творчу діяльність, у ході якої можливе осмислення художньо-драматургічного контексту музичної тканини твору через практичну реалізацію вокальних технологій.

Категорії естетичної свідомості - естетичний інтерес, потреба, смак є стимулами творчої роботи вокаліста. Область естетичного інтересу здобувачів, рівень його активності, стійкість, спектр та глибина прояву можуть свідчити про наявність відповідних здібностей, можливостей. Педагоги наголошують, що естетичні інтереси виступають своєрідним дзеркалом здібностей, духовно-творчого потенціалу загалом [1]. Названі категорії обумовлюють вокально-виконавську культуру виконавця і є своєрідним продуктом творчої особистості

музиканта. А найважливішим компонентом вокальної культури є вміння точної інтонаційної відповідності. Інтонаційне ядро - як важливий засіб художньо-емоційного спілкування несе в собі значне культурно-інформативне навантаження, є осередком способів емоційно-художньої взаємодії зі слухачем. Завдяки можливості інтонаційно-точного прочитання тексту поєднуються ланки комунікативної системи процесу музичного відтворення: автор - виконавець - інтонаційно-виразні засоби - слухач. У процесі педагогічного спілкування зазначена система доповнюється ще однією ланкою - педагогом-наставником [1].

Аналіз різноманітних вокально-педагогічних шкіл свідчить про наявність багаторівневого змісту співочої природи. Такі поняття, як «техніка виконання», «виконавство», «виконавча майстерність» не можуть увібрати в себе увесь комплекс технічних, художньо-образних, особистісно-творчих, ціннісно-орієнтаційних, комунікативних, пізнавально-виховних елементів, пов'язаних із професійною компетентністю студентів-вокалістів. У подібних умовах найбільш адекватним поняттям, яке розкриває багатогранну природу професійної підготовки вокалістів, виступає культура вокального виконавства [3].

Можливість оволодіння виконавською вокальною культурою, як ланкою загальної професійно-педагогічної культури педагога-музиканта, безпосередньо пов'язана як із процесом оволодіння професійним базовим комплексом у галузі теорії та практики вокалу, так і з необхідністю розвитку індивідуально-особистісного потенціалу майбутнього педагога, що обумовлює пріоритет його професійної культури. Пробудження через любов до музики вміння відчувати та цінувати її красу є першим щаблем у процесі розвитку творчих здібностей, які у свою чергу виступають гарантом формування певних професійних та особистісних якостей, у тому числі виконавської культури.

Таким чином, аналіз проблеми оволодіння культурою вокального виконавства у контексті професійного становлення педагога-музиканта дає можливість виділити основні його характеристики:

- музичність, як потенціал культури співочого звуку через художньо-сміслову інтонацію;
- техногенність, як сукупність вокально-виконавчих знань, умінь та навичок через єдність інтонаційно-образного сприйняття і можливості жанрово-стильового відтворення;
- креативність як інтерпретаційно-творче розуміння виконавства;
- артистизм як можлива самоідентифікація;
- рефлексія, як професійне смислоусвідомлення;
- емпатійність, як здатність емоційно-афектної взаємодії [3].

Перелічені ознаки дали підставу розглядати процес оволодіння культурою вокального виконавства як поліаспектну здатність особистості, що характеризується взаємозв'язком когнітивного, діяльнісного, креативного компонентів, комплексу загальнокультурних та спеціально-професійних знань, виконавчих умінь та навичок, сформованість яких гарантує успішність здійснення педагогічної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк В. Вокальна педагогіка (сольний спів): Підручник. К. : ЗАТ “Віпол”, 2007. 174 с.
2. Вознюк О. В. Розвиток особистості педагога в умовах цивілізаційних змін: теорія і практика : Монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2013. 614 с.
3. Лоцман Р. О. Особливості вокальної підготовки майбутніх вчителів музики в різних співацьких манерах [Е. ресурс]: Р. О. Лоцман. Електрон. дані. 2015. Формат файлів: PDF/Adobe Acrobat.-С.69-71. Режим доступу: <http://www.enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/4753/1/Lotsman.pdf>.